

Studieplan for Bachelorstudium i scenografi (2013–2016)

Fakta om programmet

Studiepoeng: 180

Studiets varighet: 3 år

Undervisningsspråk: Engelsk

Stuedsted: Fredrikstad

Kontakt

Studieveileder: Anniken Marie Hanssen

Telefon: +47 696 08 086

E-post: studier@hiof.no

Studieprogramansvarlig

Akademi for scenekunst

English

Innholdsfortegnelse

- Informasjon om studiet
- Hva lærer du?
- Opptak
- Oppbygging og gjennomføring
- Jobb og videre studier
- Studieplanen er godkjent og revidert
- Studiemodell

Informasjon om studiet

Studiene i scenekunst

Akademi for scenekunst tilbyr studier som er en treårig profesjonsutdannelse i henholdsvis skuespillerkunst og scenografi. Målet er å utdanne spesialiserte scenekunstnere som kan kombinere ferdigheter, kunnskap og metoder fra konseptorientert billedkunst og arkitektur, med ferdigheter, teknikk og metoder fra scenekunstheltet med fokus på samtidsteater.

Studiet krever at studentene deltar i komplekse, eksperimentelle scenekunstproduksjoner og ulike former for visuell kunst, utvikler selvstendige kunstneriske prosjekter og praktiserer kontinuerlig ferdighetstrening.

Det kreves at studentene opparbeider metodebevissthet i forhold til et mangfold av produksjonsprosesser. Det er et viktig mål å utdanne profesjonelle scenekunstnere som kan arbeide både kollektivt og selvstendig, og som har et reflektert og analytisk forhold til teaterets og samtidskunstens forskjellige uttrykksformer og kunstnerens rolle og ansvar i samfunnet.

Studiets kunstneriske profil

Studiets kunstneriske profil er inspirert av internasjonal billed- og scenekunst hvor bilder, rom, lys, lyd, tekst og kroppslighet er likestilte elementer. Scenekunst som eksperimenterer med klassikere og opererer innenfor et transdisiplinært forhold mellom ulike kunstarter blir brukt som referanser for en undersøkende holdning til scenekunsten. Forskjellige former for samspill mellom scenografi (rom) og skuespill (mennesker og deres handlinger) er vesentlig i utdannelsen.

Det er fokus på å opparbeide reelt kunstnerisk samarbeid mellom studentene fra bachelorstudiet i skuespill og bachelorstudiet i scenografi, og å skape reelle og utfordrende møter mellom studenter og scenekunstnere fra forskjellige land og kunstdisipliner. Målet er å utdanne scenografer som kjenner og kan anvende de aktiviteter/elementer som bidrar til å definere rom i en performativ sammenheng og som står i et distinkt forhold til andre performative elementer i en formidling, slik som skuespillere/danseres bevegelser i rommet, musikk-/lydkomposisjon, tekstformidling, etc..

Bachelorstudiet i scenografi utdanner scenografer som både kan arbeide innenfor etablerte scener og innenfor et vidt spekter av scenekunst i samarbeid med regissører, koreografer og andre relevante kunstnere. Scenografene skal også kunne utvikle og gjennomføre selvstendige prosjekter.

Hva lærer du?

Grad/tittel ved bestått studium

Fullført og bestått studium gir rett til graden *Bachelor i scenografi*.

Studiets læringsutbytte

Bachelorstudiet i scenografi utdanner scenografer som både kan arbeide selvstendig med scenekunstproduksjoner eller inngå som scenograf i produksjoner iscenesatt av instruktører, koreografer, eller andre kunstnere og kuratorer innenfor området scenekunst og utstillinger.

Etter gjennomført tre-årig studium skal kandidatene besitte følgende kompetanse:

Kunnskap:

Studenten har

- grunnleggende teoretisk bakgrunn og praktisk kunnskap om relevante arbeidsverktøy innen området scenografi (*verktøy*)
- historisk og teoretisk kunnskap om ulike kunstfelt knyttet til scenekunst (*historie & teori*)
- kunnskap til å formulere/uttrykke kunstneriske intensjoner og kritiske refleksjoner over egne og andres kunstverk og å skrive søknader om finansiering av egne produksjoner (*kritisk refleksjon & søknadsskriving*)
- en dypere teoretisk og praktisk kunnskap innenfor ulike scenekunstrelaterte felt som lysdesign, lyddesign, komposisjon i rom og multimedia (*fordypning innen scenekunstkomponenter*)
- kunnskap om moderne teknologi, den gjeldende teknologiske utvikling og anvendelse av respektive verktøy (*moderne teknologi*)

Ferdigheter:

Studenten kan

- unnfange, holde fast ved og videreutvikle, anskueliggjøre og formidle presise kunstneriske konsept (*representasjon & kommunikasjon*)
- utvikle kunstneriske konsept basert på et gitt eller selvstendig valgt tema. (*konseptutvikling*)
- strukturere, organisere og følge opp prosesser for å skape og realisere egne kunstverk (*prosjektplanlegging*)
- selvstendig skape en helhetlig scenekunstprosjekt, fra unnfangelse av idé via utprøving til endelig realisering (*realisering av kunstnerisk konsept*)

Generell kompetanse:

Studenten

- har kunnskap om arbeidsmetoder innenfor andre relaterte kunstfelt og hvordan disse kan brukes til å utvide eget fagfelt (*tverrfaglighet*)
- kan balansere teoretisk og praktisk kunnskap i en kontinuerlig prosess med refleksjon over begge sider i en prosess (*teori og praksis*)
- kan samarbeide i strukturer med andre kunstnere, kuratorer, teknikere, etc., i en symbiotisk prosess og samtidig kunne utøve respekt for alle involverte parter og være anerkjenne alle deler av et performativt verk (*samarbeid og etikk*)

Opptak

Studieprogram ved Akademi for Scenekunst er fritatt fra krav om generell studiekompetanse. Det er utarbeidet egne retningslinjer for opptak. Vurderingskriterier for opptak beskrives [her](#). Opptak skjer gjennom opptaksprøver. Søkerne innkalles til opptaksprøver etter en vurdering av besvarelsene og oppgavene som gis i opptaksskjemaet. For mer informasjon om opptaksprøvene, se egen informasjon på <http://www.fig.hiof.no/nor/akademi-for-scenekunst/om-opptak>

Den internasjonale profilen ved studiet gjør at det ikke er krav om norskkunnskaper for å bli tatt inn ved studiet, men det forventes at studentene lærer å forstå norsk i løpet av studiets første år.

Oppbygging og gjennomføring

Studiets oppbygging og innhold

Scenografiutdanningen er i sin struktur bygget på følgende fire fagområder: *Ferdigheter, Metoder, Laboratorier og Produksjoner*. Hvert fagområde består av ulike fagkomponenter.

Slik har fagområdet *Ferdigheter* følgende fagkomponenter: Tegning og formgivning i rom, Teknisk tegning og konstruksjon, Komposisjon og Kostymedesign. Fagområdet *Metoder* har disse fagkomponentene: Kunst- og Teater- historie og teori, Kunst- og teateranalyse, Konseptutvikling, Prosjektplanlegging. Fagområdet *Laboratorier* er bygd omkring fagkomponentene Multimedia, Rom, Lys, Lyd. Fagområdet *Produksjoner* har fagkomponentene Instruktørstyrte produksjoner og Selvstendige produksjoner.

Organiseringen av studiets emner, emnekomponenter og studieperioder gjenspeiler denne strukturen.

Se studiemodell nedenfor mht fordeling av studiepoeng på høst- og vårsemester for det enkelte emne.

Samtlige emner i 1. semester må være bestått før studenten kan fortsette i 2. semester, og samtlige emner i 2. semester må være bestått før studenten kan fortsette i 3. semester, osv.

Organisering og læringsformer

Studiets emner er tilrettelagt i emnekomponenter som igjen fordeles i studieperioder. Ved semesterstart får hver student utlevert en detaljert semesterplan med mål og innholdsbeskrivelser for hver studieperiode. Semesterplanene betraktes som en progresjonssikring og som en kontrakt mellom Akademi for scenekunst og hver enkelt student. Semestrenes undervisning er satt sammen av ulike studieperioder med varierende lengde. Til hver studieperiode blir det forventet at studenten forbereder seg og holder seg orientert om litteratur, bilder, film, musikk/lyd, nettsteder og annet relevant læringsmateriale.

Det tilrettelegges for akademisk skriving/kritisk refleksjon tilpasset den ordinære undervisningen, fortrinnsvis innenfor emnekomponenten *Metoder*: Kunst- og teateranalyse.

For øvrig henvises til høgskolen ressurside for akademisk skriving:

http://hiof.no/nor/biblioteket/hvordan-skrive-oppgave_&PHPSESSID=f0nsi1qto3ih3a81kfs6ma8ke5

På grunn av teaterfagets egenart som kollektiv kunstform regnes all undervisning i studiet som obligatorisk. For utfyllende bestemmelser henvises det til *Study Contract for students at HiØ/Norwegian Theatre Academy*.

Scenekunstutdanningens to studieprogram er strukturelt sett nesten like, men programmene er tilrettelagt på forskjellig måte når det gjelder emnekomponenter, arbeidsformer og vurderingskriterier. Undervisningen foregår i noen perioder på tvers av programmene og årskullene.

Emnekomponenter, undervisningsformer og vurderingskriterier

Den kontinuerlige ferdighetstreningen og metodeundervisningen ivaretas for det meste av fast tilknyttede kunstnere. Laboratorier og produksjoner ledes som regel av norske og internasjonale kunstnere og andre relevante fagpersoner.

Undervisningen planlegges normalt for ett semester av gangen. Dette skjer dels ut fra en vurdering av studentens progresjon og behov, dels ut fra hvilke kunstfaglig interessante lærekrefter akademiet kan tiltrekke seg, og dels som en konstant vurdering av forholdet mellom tradisjon og aktualitet i scenekunsten. Hvert år planlegges slik at det stilles gradvis større krav til individuell selvstendighet og profesjonalitet i samarbeid med andre.

Undervisningen veksler mellom klasseundervisning, gruppeundervisning, individuell undervisning, veiledning, instruksjon, forelesninger, diskusjon og debatt, selvstudium og praktisk oppgaveløsning. Det gis oppgaver og selvstendige prosjekter som forventes løst utenfor undervisningstiden. Det undervises på engelsk.

Fagområdet Ferdigheter:

Studiets emner innenfor fagområdet Ferdigheter vil bestå av emnekomponentene:
Komposisjon, Tegning og formgivning i rom, Teknisk tegning, Kostymedesign.

Komposisjon

Emnekomponenten *komposisjon* inneholder forståelse for komposisjonsprinsipper og kompetanse i å arbeide med scenekunst som en sammenstilling (komposisjon) av forskjellige elementer. Studentene skal lære å skape forestillinger gjennom analyse, generering av scenisk materiale, improvisasjon, og å lære å utvikle dette til sceniske komposisjoner og forestillinger. Målet for undervisningen er at studentene skal lære å anvende tematiske og formale komposisjonsprinsipper individuelt og sammen med andre.

Undervisningsform: kurs, oppgaver og laboratorier.

Vurderingskriterier: basert på evnen til å se, analysere og skape kreative sammenhenger mellom ulike elementer, samt musikalsk, dramaturgisk og kompositorisk forståelse.

Tegning og formgivning i rom

Emnekomponenten *tegning og formgivning i rom* skal inneholde disipliner som anatomi, perspektiv og tegneteknikk og fargelære. Komponentene skal trene studentene i å bruke tegning og maling som formidlende og analyserende redskaper. De skal lære å anvende todimensjonale (tegning, fotografi, collage, digitale bildemedier) og tredimensjonale (fysiske og data-assisterte modeller) medier for å utforme objekter og rom.

Studentene vil lære å kommunisere romlig konsept presist, entydig og profesjonelt til tredjepart gjennom tegninger, modeller eller digitale medier (inkludert databaserte 3D-modeller).

Undervisningsform: kurs og praktiske øvelser, kontinuerlig undervisning.

Vurderingskriterier: basert på evnen til kunne oppfatte og framstille rom gjennom tegning eller maleri og evnen til å formidle egne romlige uttrykk gjennom tegning, maleri, modell eller andre medier.

Teknisk tegning og konstruksjon

Emnekomponenten *teknisk tegning og konstruksjon* fokuserer på visualiseringen og realiseringen av konsepter og konstruksjoner. Studentene får en innføring i prinsipper for teknisk tegning, en grunnleggende materialkunnskap og forståelse de teknikker som anvendes ved konstruksjon og formgivning av elementer i scenekunsten. Studentene vil lære praktiske og effektive teknikker for bruk av dataassistert konstruksjon. Videre skal studentene tilegne seg kunnskap om ulike materialer som brukes innen scenografi, arkitektur og performativ kunst og deres egenskaper. Målet for undervisningen er å gjøre studentene i stand til å formidle og fortløpende diskutere konstruksjoner på en presis måte til tredjepart og fortløpende kunne diskutere egen formgivning med teknikere, håndverkere, tekniske avdelinger ved et teater og annen relevant teknisk ekspertise. Studentene skal utvikle evnen til å se verdien av denne type samarbeid i prosesser der realisering av egen formgivning utføres av fagekspertise.

Undervisningsform: kurs og praktiske øvelser.

Vurderingskriterier: basert på evnen til å presentere romlig formgivning gjennom todimensjonalt materiale, materialkunnskap og kunnskap om konstruksjon.

Kostymedesign

Emnekomponenten kostymedesign skal utvikle studentens kunnskaper om og forståelsen for kostymet som dramaturgisk og formalt formidlende og visuelt element i en forestilling. Målet for undervisningen er at studentene skal være i stand til å utvikle og formgi kostymer som et integrert element i et scenografisk univers.

Undervisningsform: kurs og integrert i arbeidet med forestillingsproduksjoner.

Vurderingskriterier: basert på utført arbeid

Læringsutbytte for fagområdet Ferdigheter

Kunnskap:

Studenten

- har en bevissthet omkring arkitektur og kunnskap om rom og dets komponenter
- har en bevissthet om bevegelse og hendelser i rom og deres performative utvikling
- kan uttrykke seg gjennom romlige virkemidler med en distinkt relasjon til eksisterende romlige forhold og performative hendelser
- kjenner et utvalg uttrykksmidler og deres egenskaper for å kommunisere scenografiske konsept
- vet hvordan hun/han skal holde seg oppdatert innenfor den kunstneriske og tekniske utviklingen innen feltet scenografi og relaterte kunstfelt

Ferdigheter:

Studenten

- har en klar bevissthet omkring romlighet og er i stand til å fange en romlig situasjon og dens bestanddeler gjennom to-dimensjonale representasjoner
- er i stand til å kommunisere egne scenografiske konsept nøyaktig og entydig gjennom ulike uttrykksformer; to- og tre-dimensjonalt, analogt og digitalt
- kan samarbeide med andre involverte kunstnere og fagpersoner og samtidig opprettholde en klar oppfatning av eget ansvar og yte tydelig bidrag til helheten
- kan realisere konseptuelle ideer ved hjelp av ulike materialer og har den kunnskap om konstruksjon som kreves for å kunne kombinere dem i en komplett helhet
- har lært å observere og lytte til andres kunstverk og for deretter å kunne utføre en presis analyse av dem

Generell kompetanse:

Studenten

- har klar forståelse av samspillet mellom rom, romlige komponenter, objekter og handlende elementer
- kan definere og formidle scenografiske konsept gjennom ulike kunstneriske og tekniske uttrykksformer
- har en klar bevissthet om romlighet og de ulike relevante fysiske elementer som definerer rom
- kjenner og behersker den gjensidige avhengigheten mellom kunstneriske og tekniske aspekter av et scenografisk arbeid
- kan fokusere på essensen i egne kunstverk

Fagområdet Metoder:

Studiets emner innenfor fagområdet Metoder vil bestå av emnekomponentene:

Kunst- og teater- historie og teori, Kunst- og teateranalyse, Konseptutvikling, Prosjektplanlegging.

Kunst- og teater- historie og teori

Emnekomponenten kunst- og teater- historie og teori skal gi historisk og aktuell kunnskap om kultur-, arkitektur-, kunst- og teaterteori samt filosofi. Målet for undervisningen er at studentene skal kunne relatere eget arbeid til historisk og nåtidig kunstpraksis og tenkning. Internasjonale gjester foreleser jevnlig om samtidskunst slik at studentene får bred kjennskap til hva som rører seg innen kunstfeltene i dag.

Undervisningsform: forelesninger, selvstudium, diskusjon og debatt.

Vurderingskriterier: basert på aktiv deltakelse og evne til å relatere teori til praksis.

Kunst- og teateranalyse

Emnekomponenten kunst- og teateranalyse skal gi studentene analytiske erfaringer og redskaper til å kunne forstå oppbygging, struktur og dramaturgiske prinsipper i egne og andres tekster og forestillinger samt andre kunstverk. Studentene skal lære å beskrive og analysere scenekunstens prosesser og produkter. Det forventes at studentene ser forestillinger og utstillinger ut over det som er definert som obligatorisk. Målet for undervisningen er at studentene skal lære å bruke faglitteratur og andre medier til å utvikle en analytisk tilnærming til sceniske kunstpraksiser.

Undervisningsform: forelesninger, oppgaver og diskusjoner.

Vurderingskriterier: basert på aktiv deltakelse samt evne til refleksjon og analyse av studerte tekster eller verk.

Konseptutvikling

Emnekomponenten konseptutvikling skal gi studentene kunnskap om hvordan man skaper og utvikler tekster og annet forestillingsrelatert materiale for scenografi. Evnen til å utvikle konsepter bygger på ferdigheter i produksjon og analyse, dramaturgi, system- og strategitenkning. Målet for undervisningen er å lære å konstruere, artikulere og formidle konsepter.

Undervisningsform: kurs, forelesninger, laboratorier.

Vurderingskriterier: basert på skriftlig/ muntlig refleksjon, samt evne til å se sammenhenger mellom teori, arbeidsmetoder, komposisjon og kunstnerisk produksjon.

Prosjektplanlegging

Emnekomponenten prosjektplanlegging behandler temaer som organisering, administrasjon, kostnadsvurdering, rettighetsproblematikk og logistikk, og skal gi grunnlag for å kunne gjennomføre forestillingsrelaterte produksjonsprosesser. I denne emnekomponenten gjennomgås alle ulike nivåer og faser i produksjonsarbeidet, fra og med den første idé til nedrigg og etterarbeid.

Målet for undervisningen er at studentene skal kunne formulere skriftlige søknader om produksjonsstøtte og bli kjent med et utvalg prinsipper for administrasjon av kollektive produksjonsprosesser.

Undervisningsform: forelesninger, selvstudium, oppgaver og diskusjon.

Vurderingskriterier: basert på aktiv deltakelse, skriftlig formuleringssevne, evne til strategisk resonnement og organisering av alle faser i et produksjonsarbeid, samt organisasjonsevne.

Læringsutbytte for fagområdet Metoder

Kunnskap:

Studenten

- har teoretisk vokabular og historiske kontekst relevant for samtidens performative uttrykksformer
- kjenner ulike former for arbeidsmetoder og tilnærming for devising som arbeidsmetode
- har erfaring fra utvikling av kreative koblinger mellom teori og praksis
- har rutiner for å utvikle og opprettholde egne metoder basert på oppgave eller utforskning

Ferdigheter:

Studenten

- kan analysere og reflektere over eget og andres performative uttrykk
- kan i samarbeid med andre komponere originale arbeid, basert på valg av klare konsept og relatere dette analytisk til både bevegelse og rom
- kan samtale om dynamikken mellom ulike komposisjonselementer (/beskrive/ forholde)
- kan formulere seg skriftlig og muntlig om egne og andres konsept, prosesser og ferdig arbeid

Generell kompetanse:

Studenten

- kan artikulere utvalgte kompositoriske og analytiske metoder for å skape originale arbeid
- kan reflektere over egen visjon om tverrfaglig scenekunst innenfor historiske og samtidige kunstprosesser
- evner å være artikulerte utøvere som kan inneha kritiske funksjoner i skapende arbeid innen scenekunst
behersker konseptutvikling og prosjektplanlegging

Fagområdet Laboratorier:

Studiets emner innenfor fagområdet Laboratorier vil bestå av emnekomponentene:

Multimedia, Rom, Lys, Lyd.

Multimedia

Emnekomponenten *multimedia* skal gi en teknologisk og estetisk forståelse for ulike teknologi baserte mediers potensial som integrerte formler i en forestilling. Målet for undervisningen er at studentene skal kunne gjøre bruk av ulike former for digital og analog teknologi som kunstneriske elementer i egne forestillinger. Studentene skal tilegne seg nødvendig terminologi/vokabular om avansert utstyr for på et teoretisk nivå å kunne inkorporere nødvendig apparatur i sine prosjektarbeid og deretter å kunne kommunisere med relevant fagekspertise.

Undervisningsform: praktiske kurs og eksperimenter.

Vurderingskriterier: basert på aktiv deltakelse, evne til å se kreative muligheter for bruk av relevant teknologi.

Rom

Innenfor emnekomponenten *rom* utforsker studentene praktisk og teoretisk rommets karakteristika. Emnekomponenten inneholder analyse av gitte rom, så vel som fri og distinkt skaping av rom. Et rom eksisterer alltid, med sin iboende tilhørighet til tid. Studentene vil studere rommets potensial, de objekter rommet inneholder og hvordan disse definerer rommet, samt bevegelser i rom. Målet for denne nøkkelkomponenten innenfor fagområdet Laboratorier er å lære studentene å kommunisere ved hjelp av rom og objekter i relasjon til rommet.

Undervisningsform: praktiske kurs og eksperimenter.

Vurderingskriterier: basert på aktiv utforskning og eksperimentering med komposisjon i rom og refleksjon over øvrige vesentlige elementer som tilhører rommet; lys, bevegelse og lyd.

Lys

Emnekomponenten *lys* skal gi studenten kunnskap om de tekniske aspektene ved lys, samt kunstnerisk anvendelse av lys som iboende element for persepsjon av rom. Emnekomponenten introduserer studenten for ulike typer scenelys, dets spesifikke kvaliteter, oppbygging og anvendelsesområde på et teoretisk nivå som følges opp gjennom praktiske øvelser med kunstig lys. I tillegg fokuseres det på hvordan lys påvirker vår opplevelse av overflater, og hvordan objekter, respektive materialer, kun er synlige ved hjelp av lys. Studentene vil utforske lyssetting som en fundamental forutsetning for scenografi og hvordan form og rom skapes ved hjelp av lys. Studentene vil få kjennskap til teknikk og metoder for hvordan lys kan benyttes i en scenisk produksjon ved anvendelsen avansert lysutstyr. Målet for undervisningen er at studentene skal kunne forstå lysets muligheter, sette enkelt lys selv, sette opp lys- og riggeplaner, og kunne lære fra de erfaringer som er gjort av profesjonelle lysdesignere og regissører.

Undervisningsform: kurs og praktiske eksperimenter i modell og full skala.

Vurderingskriterier: vurdering er basert på nivå av grunnleggende kunstnerisk og teknisk forståelse av lys, dets betydning for scenografi og samt lysets betydning for rom generelt.

Lyd

Emnekomponenten *lyd* skal gi kunnskaper om analog og computerbasert lydproduksjon og lyd som integrert del av scenografien eller generelt i en scenisk produksjon. Målet for undervisningen er at studentene skal kunne forstå lydets funksjoner og muligheter, kunne komponere enkle lydbilder selv, og kunne ha en kvalifisert kommunikasjon med profesjonelle lydteknikere, lyddesignere, musikere og komponister. Studenten skal kunne benytte lyd/akustikk som en vesentlig variabel (karakteristikk) i opplevelsen av et rom.

Undervisningsform: kurs og praktiske eksperimenter.

Vurderingskriterier: vurdering er basert på nivå av grunnleggende kunstnerisk og teknisk forståelse.

Læringsutbytte for fagområdet Laboratorier

Kunnskap:

Studenten

- kjenner rommets potensial, de objekter rommet inneholder og hvordan disse definerer rommet, samt bevegelser i rom
- har tilegnet seg tverrfaglige arbeidsmetoder relatert til andre kunstfelt
- kan utøve forskning og kreativ eksperimentering gjennom tverrfaglige kunstneriske prosesser
- kjenner omfanget av mulige kunstneriske virkemidler og teknologi relevant for framføringspraksis og anvendelsen av dem
- forstår teoretiske og praktiske elementer i romlig komposisjon

- har grunnleggende teknisk kunnskap om hvordan en lysrigg for teater er bygd opp, hvordan slikt lysutstyr skal behandles, og hvordan teaterlys manipuleres og styres i en forestilling
- har grunnleggende teknisk kunnskap om lydrigg for teater, hvordan slikt utstyr behandles og hvordan lyd formidles i en forestilling
- har basiskunnskaper om video/film-produksjon; om opptak, lyssetting, kameraobjektiv, redigering /klipping av video/film som bærer av scenografi eller som element i en scenografi

Ferdigheter:

Studenten

- kjenner lysets muligheter som romskapende arkitektoniske midler, og kan sette enkelt lys selv, samt utarbeide lys- og riggeplaner
- kan benytte lyd/akustikk som en vesentlig variabel (karakteristikk) i opplevelsen av et rom
- kan gjøre bruk av ulike former for digital og analog teknologi som kunstneriske elementer i egne forestillinger, utstillinger og andre scenografiske verker
- har kunstnerisk og teknisk evne til å anvende og kombinere lys, lyd og multimedia i scenisk framføring
- kan integrere ulike tekniske virkemidlers kvaliteter med egne ferdigheter til å kommunisere et konsept
- kan utarbeide komposisjoner i rom og inkorporere ny teknologi i slike komposisjoner

Generell kompetanse:

Studenten

- kjenner rommets iboende tilhørighet til tid
- kan gjennomføre kunstnerisk undersøkelse av performative rom ved bruk av samtidens verktøy, strategier og materialer for produksjon av scenekunst
- kan arbeide konseptuelt og samtidig eksperimentelt med form og nye materialer
- kan arbeide kvalifisert og teknisk med rom og objekter i relasjon til rommet i en tverrfaglig sammenheng
- kjenner og kan anvende tilnærminger til samarbeid
- kan ha en kvalifisert kommunikasjon med profesjonelle lydteknikere, lyddesignere, musikere og komponister.
- har nødvendig terminologi/vokabular om avansert utstyr på et teoretisk nivå

Fagområdet Produksjoner:

Studiets emner innenfor fagområdet PRODUKSJONER vil bestå av emnekomponentene: Instruktørstyrte produksjoner.

Instruktørstyrte produksjoner

Emnekomponenten *instruktørstyrte produksjoner* baserer seg på kompetanse fra alle studieområdene, og skal gi øvelse i å inngå i iscenesatte produksjoner. Målet for undervisningen er at scenografistudentene skal være i stand til å inngå i et kreativt samarbeid med en instruktør, en kurator eller andre involverte parter i et kunstprosjekt. Studentene vil få øvelse i ta ansvar for alle scenografens funksjoner innenfor et prosjekt, samt å finne den kreative balansen mellom dialog med andre involverte og eget arbeid.

Undervisningsform: iscenesettelse / realisering av prosjekt.

Vurderingskriterier: basert på vurdering av forestillingspresentasjon eller prosjektpresentasjon.

Selvstendige produksjoner

Emnekomponenten *selvstendige produksjoner* baserer seg på kompetanse fra alle studieområdene, og skal gi øvelse i å arbeide selvstendig med scenografi. Målet for undervisningen er at studentene skal kunne formulere et konsept og realisere en produksjon. Produksjon kan være en forestilling, iscenesettelse av medstudenter i en forestilling, utstillinger, skape en video, skrive teatertekst, komponere et site-specific verk eller produsere et kunstnerisk produkt i en annen form.

Undervisningsform: selvstudie med veiledning.

Vurderingskriterier: basert på presentasjon.

Læringsutbytte for fagområdet Produksjoner

Kunnskap:

Studenten

- kjenner de utfordringer og engasjement som kreves i en utøvende kollektiv kunstpraksis
- har kunnskap om hvordan elementer i en performativ produksjonen er avhengig av hverandre og hvordan en konsistens i utviklingsprosessen opprettholdes fra første skisse til endelig gjennomføring
- har kunnskap om likheter og forskjeller i ulike scenografiske uttrykksformer innen scenekunst, utstillinger, installasjoner, arkitektur osv., og hvordan disse kan samspille i en gjensidig berikende prosess
- kjenner de ferdigheter som kreves for gjennomføring av utøvende framføringer og for å opprettholde en relasjon til publikum

Ferdigheter:

Studenten

- kan arbeide profesjonelt og ta ansvar som tydelig medlem av et tverrfaglig sammensatt og utøvende ensemble med fordeling av ulike roller/oppgaver/ansvarsområder
- kan inngå i et kreativt samarbeid med en instruktør, en koreograf, en komponist, en kurator eller andre involverte parter i et kunstprosjekt
- kan selvstendig formulere et konsept og realisere en produksjon
- kan ta ansvar for alle scenografens funksjoner innenfor et prosjekt, samt å finne den kreative balansen mellom dialog med andre involverte og eget arbeid
- kan ta kvalifisert kunstneriske risiko både i selvstendige og regisserte produksjoner

Generell kompetanse:

Studenten

- kan kommunisere et presist konsept eller visjon gjennom scenekunstuttrykk med ulike virkemidler eller faglige tilnærminger
- har opparbeidet en integrert praksis som en forutsetning for velartikulert visuell og romlig framføring
- har en godt utviklet forståelse av publikum og hvordan man forholder seg entydig til det

Læremidler

Studentene må selv betale læremidler. I tillegg til kopier, lærebøker osv., er læremidler ved Akademi for scenekunst definert som forestillinger og kunstutstillinger. Dette innebærer at studenter ved Akademi for scenekunst må betale for obligatoriske forestillinger og kunstutstillinger, samt reiser i denne forbindelse. For øvrig henvises til Retningslinjer for studenter ved Akademi for scenekunst.

Arbeidskrav

Tilstedeværelse ved alle tilrettelagte studieaktiviteter er et krav for å kunne fremstille seg til eksamen. I tilfeller der en student har mer enn 20 % fravær vil vedkommende ikke kunne fremstille seg til eksamen.

For ytterligere informasjon henvises det til: *Study Contract for students at HiØ/Norwegian Theatre Academy.*

Ved fravær i forbindelse med skade, langvarig sykdom eller svangerskap skal alternativ studieprogresjon vurderes på individuelt grunnlag av programansvarlig og en fagansatt som har fulgt studenten over en viss tid.

Forsknings- og utviklingsarbeid

Undervisningen i studieprogrammet er basert på Kunstnerisk Utviklingsarbeid. Faglig tilsatte i programmet utøver kunstnerisk utviklingsarbeid med relevans til 'performativ arkitektur' og formidling av sitt kunstneriske utviklingsarbeid.

Internasjonalisering

Utdanningstilbudet ved Akademi for Scenekunst baserer sin undervisning på aktive kunstnere og andre relevante fagpersoner fra alle deler av verden som lærerkrefter. I tillegg søker Akademi for Scenekunst aktivt å rekruttere studenter i et internasjonalt miljø.

Studentene ved Akademi for Scenekunst oppfordres til å ta deler av sin utdanning i utlandet. Akademiet søker gjennom sitt internasjonale nettverk å tilrettelegge muligheter som er tilpasset den enkelte student og slik organisere utveksling for de studentene som ønsker dette. Det forventes at studentene selv tar initiativ til egen utveksling.

All undervisning foregår på engelsk. Det tilrettelegges derfor ikke spesielle emner eller emnekomponenter for utenlandske studenter. Akademiet mottar via sitt internasjonale nettverk utvekslingsstudenter når utveksling lar seg innpasse med organiseringen av den regulære undervisningen.

Evaluering av studiet

Undervisningen evalueres kontinuerlig gjennom hele semesteret etter hver studieperiode med varighet utover en uke - av studenter, undervisere og kunstnerisk leder. Ved semesterstutt gjennomfører studentene en anonymisert skriftlig evaluering av studiet i form av en spørreundersøkelse.

Etter hvert semester gjennomfører personalet i plenum en intern oppsummering av organiseringen og gjennomføringen av semesterets undervisningsaktiviteter.

Tilbakemelding underveis

Den enkelte students arbeid vurderes muntlig underveis i studieforløpet med utgangspunkt i studiets definerte læringsutbytter og innhold, samt studentens individuelle forutsetninger. Undervisningsvurderingen inngår som et vesentlig element i studentens individuelle utdanningsplan.

Etter gjennomførte studieperioder på mer enn to uker, slik den defineres i semesterplanen, gis studenten en tilbakemelding. Programansvarlig eller dennes stedfortreder, og den som har vært hovedansvarlig for undervisningen, vurderer studentens arbeidsinnsats, faglige utvikling og progresjon, samt kunstneriske utvikling.

I fare for Ikke bestått

Dersom studentens arbeidsinnsats eller faglige utvikling vurderes slik at det er fare for at studenten ved semesterets avslutning ikke vil bli vurdert til bestått i ett eller flere av studiets emner, skal studenten når som helst i studieforløpet kunne innkalles og varsles om dette gjennom en samtale. Programansvarlig, en fagansvarlig som har fulgt studenten over en viss tid og studieleder deltar i samtalen med studenten.

I samtalen skal det presiseres hvordan studenten skal følges opp. Det kan gis ekstra individuelle arbeidsoppgaver som en mulighet for studenten til å oppnå nødvendig faglig progresjon og kompetanseutvikling. Samtalen skal dokumenteres i protokoll underskrevet av student, programansvarlig og studieleder. Det skal fremkomme av protokollen at samtale er gjennomført og advarsel er gitt.

Dersom ekstra individuelle arbeidsoppgaver gis, skal oppgaven gis skriftlig, med definert innleveringsdato og signeres av programansvarlig, studieleder og student. En ekstra arbeidsoppgave kan for eksempel være: Innlevering av skriftlig besvarelser, eller framvisning av fysisk arbeid som kan vise at studenten innehar tilstrekkelig faglig kompetanse og progresjon.

Resultatet av slik ekstra arbeidsoppgave, inngår i den endelige vurdering innen hvert av semesterets fagområde ved semesterets slutt.

Vurdering

Ved semesterets slutt vurderes studentens individuelle innsats og progresjon i forhold til de definerte læringsutbytter for studiet og de enkelte fagområder av programansvarlig og minimum én fagansvarlig som har fulgt studenten over en viss tid. Den samlede vurdering innenfor hvert av semesterets fagområder ved semesterets avslutning regnes som eksamen, og uttrykkes i karakteren *Bestått/Ikke bestått*.

Studiepoeng krediteres etter hvert fullførte semester, og innenfor det enkelte emne.

På bakgrunn av studiets organisering og struktur og slik emnenes undervisning er integrert i hverandre, kreves det at alle semesterets emner skal være bestått for at studenten skal kunne fortsette normal studieprogresjon. Dette innebærer at samtlige emner i 1. semester må være bestått før studenten kan fortsette i 2. semester, osv.

Fravær (se omtale av Arbeidskrav under pkt Organisering og læringsformer ovenfor) må være godkjent før studenten kan fremstille seg til eksamen. En student som har mer enn 20 % fravær vil ikke kunne fremstille seg til eksamen. Vedkommende kan da først følge tapt undervisning i ikke godkjent emne ved neste ordinære undervisningsperiode. Denne må tilsvare samme nivå/semester som studenten har tapt. Normalt betyr dette en forsinkelse på inntil to år.

Kontinuasjon

Ved ikke bestått eksamen i ett eller flere emner vil det gis ett nytt eksamensforsøk.

Ny eksamensoppgave formuleres i løpet av semesterets 3. siste uke. De to siste ukene av semesteret benyttes til å løse oppgaven(e).

Oppgaven formuleres av programansvarlig i samarbeid med en lærer som har fulgt studenten over en tid og ekstern sensor. Ekstern sensor oppnevnes av programansvarlig. Ny eksamen finner sted i løpet av semesterets siste uke. Det skal gå to uker fra oppgave er gitt til innlevering/presentasjon. Innhold, kriterier som skal vurderes og tid for ny eksamen skal fremkomme av oppgaven. Programansvarlig, studieleder og student skal signere på at ny eksamensoppgave er mottatt. Alle emner må være bestått før studenten kan fortsette undervisning påfølgende semester.

Antall eksamensforsøk er begrenset til to forsøk (ordinær eksamen og ett nytt forsøk), jf Forskrift om eksamen og studierett ved Høgskolen i Østfold, § 4 pkt 5.

En student som slutter før fullført og bestått utdanning, kan få en karakterutskrift som viser beståtte emner og oppnådde studiepoeng, samt hvilke semestre vedkommende har gjennomført.

Det kan klages på formelle feil ved eksamen. De faglige vurderingene gjort av kollegiet kan ikke overprøves.

Litteratur

Studiet er ikke basert på et fast pensum.

Akademiet har et spesialisert fagbibliotek, og studentene kan dermed holde seg oppdatert på det nasjonale og internasjonale scenekunstmrådet.

Fagområder FERDIGHETER, LABORATORIER og PRODUKSJONER er bygget på erfaringsbasert læring. Fagområdet METODER er av mer teoretisk karakter.

Henvisninger til aktuell litteratur, videomateriale, nettsteder, scenekunstproduksjoner og utstillinger, arkitektoniske prosjekt, kunstkataloger, film, musikk, video, websider samt kunst- og teaterkritikk i media og andre relevante referanser, blir gitt av programansvarlig og studieperiodenes undervisere.

Jobb og videre studier

Studiet kvalifiserer for yrkesutøvelse som scenograf nasjonalt og internasjonalt, både innenfor større komplekse teaterscener og et bredt spekter av scenekunst av mer tverrfaglig og eksperimentell karakter. Kandidatene kan som scenograf inngå i iscenesatte produksjoner og kan selv initiere, utvikle og gjennomføre egne scenekunstproduksjoner.

Studiet kvalifiserer til nasjonale og internasjonale videreutdanningsprogram på høyere nivå innen kunst og scenekunst.

Studieplanen er godkjent og revidert

Studieplanen er godkjent

Kunstnerisk leder Serge von Arx og administrativ leder Anne Berit Løland, 9. september 2009

Studieplanen er revidert

Kunstnerisk leder Serge von Arx og studieleder Pea Hov, 8. april 2013

Studieplanen gjelder for

Studieperioden 2013 - 2016

Studiemodell

Denne studiemodellen har en ny utforming. [Fortell oss hva du synes om den](#)

Høst 2013

Obligatoriske emner

ASC11109 Metoder 1.1	5 stp
ASC11209 Ferdigheter 1.1	10 stp
ASC11309 Laboratorier 1.1	15 stp

Vår 2014

Obligatoriske emner

ASC11509 Metoder 1.2	5 stp
ASC11609 Ferdigheter 1.2	10 stp
ASC11709 Laboratorier 1.2	15 stp

Høst 2014

Obligatoriske emner

ASC21109
Metoder 2.1

5 stp

ASC21209
Ferdigheter 2.1

10 stp

ASC21309
Laboratorier 2.1

10 stp

ASC21409
Produksjoner 2.1

5 stp

Vår 2015

Obligatoriske emner

ASC21509
Metoder 2.2

5 stp

ASC21609
Ferdigheter 2.2

5 stp

ASC21709
Laboratorier 2.2

10 stp

ASC21809
Produksjoner 2.2

10 stp

Høst 2015

Obligatoriske emner

ASC31109
Metoder 3.1

5 stp

ASC31209
Ferdigheter 3.1

5 stp

ASC31309
Laboratorier 3.1

5 stp

ASC31409
Produksjoner 3.1

15 stp

Vår 2016

Obligatoriske emner

ASC31509
Metoder 3.2

5 stp

ASC31709
Laboratorier 3.2

5 stp

Sist hentet fra Felles Studentssystem (FS) 26. okt. 2021 03:17:18

ASC11109 Metoder 1.1 (Høst 2013)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 5

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC11209 Ferdigheter 1.1 (Høst 2013)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 10

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC11309 Laboratorier 1.1 (Høst 2013)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 15

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC11509 Metoder 1.2 (Vår 2014)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 5

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC11609 Ferdigheter 1.2 (Vår 2014)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 10

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC11709 Laboratorier 1.2 (Vår 2014)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 15

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC21109 Metoder 2.1 (Høst 2014)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 5

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC21209 Ferdigheter 2.1 (Høst 2014)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 10

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC21309 Laboratorier 2.1 (Høst 2014)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 10

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC21409 Produksjoner 2.1 (Høst 2014)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 5

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC21509 Metoder 2.2 (Vår 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 5

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC21609 Ferdigheter 2.2 (Vår 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 5

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC21709 Laboratorier 2.2 (Vår 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 10

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC21809 Produksjoner 2.2 (Vår 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 10

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC31109 Metoder 3.1 (Høst 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 5

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC31209 Ferdigheter 3.1 (Høst 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 5

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC31309 Laboratorier 3.1 (Høst 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 5

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC31409 Produksjoner 3.1 (Høst 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 15

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC31509 Metoder 3.2 (Vår 2016)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 5

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC31709 Laboratorier 3.2 (Vår 2016)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 5

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.

ASC31809 Produksjoner 3.2 (Vår 2016)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 20

Ansvarlig avdeling: Akademi for scenekunst

Emneansvarlig: Serge von Arx

Undervisningsspråk: Engelsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Innhold

Innhold

For mer informasjon, se semesterplanene som utleveres ved semesterstart.